

Силабус освітнього компонента

Програма навчальної дисципліни

Основи розподілених та паралельних обчислень

Шифр та назва спеціальності
122 – Комп'ютерні науки

Інститут
ННІ комп'ютерних наук та інформаційних технологій

Освітня програма
Комп'ютерні науки. Штучний інтелект та управління проєктами

Кафедра
Системний аналіз та інформаційно-аналітичні технології

Рівень освіти
Бакалавр

Тип дисципліни
Спеціальна (фахова), Обов'язкова

Семестр
8

Мова викладання
Українська

Викладачі, розробники

Любченко Наталія Юріївна

Nataliia.Liubchenko@khp.edu.ua

Кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри системного аналізу та інформаційно-аналітичних технологій

Досвід роботи – 20 років. Автор понад 100 наукових та навчально-методичних праць. Провідний лектор з дисциплін: «Основи програмування», «Технології та засоби великих даних», «Семантичний WEB», «Об'єктно-орієнтоване програмування», «Основи розподілених та паралельних обчислень».

[Детальніше про викладача на сайті кафедри](#)

Загальна інформація

Анотація

Дисципліна забезпечує теоретичну і практичну підготовку в області паралельних та розподілених обчислень, оволодіння концепціями сучасного програмування в рамках парадигм паралельного та розподіленого програмування. Основу вивчення складають підходи до програмування в багатопотокових системах, розподілених системах, системах паралельних розрахунків, розглядаються проблеми сумісної роботи процесів паралельної програми та їх синхронізації.

Мета та цілі дисципліни

Вивчення теоретичних основ та практичних аспектів використання паралельних обчислювальних систем для вирішення складних прикладних задач з великим об'ємом обчислень.

Формат занять

Лекції, лабораторні роботи, самостійна робота, консультації. Індивідуальне розрахункове завдання. Підсумковий контроль – іспит.

Компетентності

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК6. Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК8. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

СК9. Здатність реалізувати багаторівневу обчислювальну модель на основі архітектури клієнт-сервер, включаючи бази даних, знань і сховища даних, виконувати розподілену обробку великих наборів даних на кластерах стандартних серверів для забезпечення обчислювальних потреб користувачів, у тому числі на хмарних сервісах.

СК11. Здатність до інтелектуального аналізу даних на основі методів обчислювального інтелекту включно з великими та погано структурованими даними, їхньої оперативної обробки та візуалізації результатів аналізу в процесі розв'язування прикладних задач.

СК16. Здатність реалізовувати високопродуктивні обчислення на основі хмарних сервісів і технологій, паралельних і розподілених обчислень при розробці й експлуатації розподілених систем паралельної обробки інформації.

Результати навчання

РН9. Розробляти програмні моделі предметних середовищ, вибирати парадигму програмування з позицій зручності та якості застосування для реалізації методів та алгоритмів розв'язання задач в галузі комп'ютерних наук.

РН16. Виконувати паралельні та розподілені обчислення, застосовувати чисельні методи та алгоритми для паралельних структур, мови паралельного програмування при розробці та експлуатації паралельного та розподіленого програмного забезпечення.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 120 год. (3 кредитів ECTS): лекції – 20 год., лабораторні роботи – 20 год., самостійна робота – 80 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Для успішного проходження курсу необхідно мати знання та практичні навички з наступних дисциплін: «Основи web-технологій», «Організація баз даних», «Основи штучного інтелекту».

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

На лекційних заняттях викладання матеріалу здійснюється в усній формі із записом основних положень лекції у конспект. Для демонстрації презентацій застосовується медіа проектор та комп'ютер. На лабораторних заняттях студенти виконують індивідуальні завдання на комп'ютерах у середовищі IntelliJ IDEA, Eclipse для роботи з проектами Scala, за допомогою інструментів Oracle JDK, Scala Build Tool (SBT), Scala IDE, Apache Spark, Apache Hadoop.

Програма навчальної дисципліни

Теми лекційних занять

Тема 1. Введення в розподілені та паралельні обчислення.

Поняття про паралельні та розподілені обчислення. Послідовні обчислення. Паралельні обчислення. Засоби для здійснення паралельних обчислень.

Тема 2. Введення в розподілені розрахунки. Модель, спеціалізації розподілених розрахунків.

Поняття розподілених обчислень та розподіленої системи. Цілі побудови розподілених систем. Вимоги до розподілених систем.

Тема 3. Програмування з роздільними змінними. Процеси та синхронізація.

Мультипроцесорні системи (SMP). Проблеми при створенні багатопоточних програм. Програмна реалізація синхронізованої багатопоточності.

Тема 4. Розподілене програмування. Моделі взаємодії процесів.

Особливості програмування під архітектуру з розподіленою пам'яттю. Поєднання схем взаємодії процесів: виробник-споживач, клієнт-сервер, та взаємодіючі рівні

Тема 5. Розподілений аналіз даних і кластерні обчислення. Розподілені обчислення в задачах машинного навчання.

Розгляд задачі розподілення обчислень великих даних. Методики аналізу великих даних. Дослідження принципу та вимог розподілення обчислень.

Тема 6. Мета та задачі паралельної обробки даних. Принципи розробки паралельних методів. Проблеми використання паралелізму. «Послідовність» існуючих алгоритмів і програмного забезпечення.

Тема 7. Моделі обчислень та методи аналізу ефективності. Загальні принципи побудови паралельних алгоритмів і програм.

Загальні принципи побудови паралельних алгоритмів і програм. Показники ефекту розпаралелювання.

Тема 8. Технологія OpenMP для розробки паралельних програм для систем із спільною пам'яттю. Загальна характеристика стандарту OpenMP. Створення паралельних областей. Розподіл обчислювального навантаження між потоками.

Тема 9. Розробка паралельних програм для систем з розподіленою пам'яттю з використанням бібліотеки MPI.

Система MPI. Загальна характеристика. Підтримка моделі взаємодії паралельних обчислень за допомогою передачі повідомлень. Управління даними.

Тема 10. Паралельні алгоритми розв'язку задач.

Матрично-векторне множення, множення матриць, розв'язок систем лінійних рівнянь. Системи лінійних рівнянь. Паралельні алгоритми.

Теми практичних занять

Практичні роботи в рамках дисципліни не передбачені.

Теми лабораторних робіт

Лабораторна робота №1.

Знайомство з основними сервісами Apache Hadoop.

Лабораторна робота №2.

Рішення задачі запису даних в HDFS. Особливості управління ресурсами в режимі Hadoop кластера з YARN.

Лабораторна робота №3.

Знайомство з Hadoop MapReduce.

Лабораторна робота №4.

MapReduce, додаткові функції. Ланцюжки MapReduce завдань.

Лабораторна робота №5.

Мова програмування Scala. Ознайомлення з синтаксисом і основними можливостями мови Scala.

Лабораторна робота №6.

Знайомство з Apache Spark. Архітектура Spark. Варіанти запуску Spark- додатків.

Лабораторна робота №7.

Конфігурація і системні утиліти Apache Spark, взаємодія з класичними та розподіленими файловими системами.

Лабораторна робота №8.

Використання різних форматів зберігання даних і використання Spark RDD, dataframes і datasets.

Лабораторна робота №9.

Machine Learning в Apache Spark.

Лабораторна робота №10.

Streaming в Apache Spark.

Самостійна робота

Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до лабораторних занять та модульних контролів. Самостійне вивчення тем та питань, які не викладаються на лекційних заняттях. Виконання, оформлення звітних матеріалів та захист розрахункового завдання.

Література та навчальні матеріали

Основна література

1. Минайленко Р.М. Паралельні та розподілені обчислення : навч. посіб. — Кропивницький : Видавець Лисенко В. Ф., 2021. — 153 с.
<https://dspace.kntu.kr.ua/server/api/core/bitstreams/396e02d2-725b-47b5-a1c0-ae07a9bec326/content>
2. Олещенко Л.М. Технології оброблення великих даних: навч. посіб. / Л.М. Олещенко; КПІ ім. Ігоря Сікорського. –Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. – 227 с.
[https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/42206/1/%D0%9AonspLekts Tekhnolohii-obroblennia-velykykh-danykh %D0%9Eleshchenko.pdf](https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/42206/1/%D0%9AonspLekts%20Tekhnolohii-obroblennia-velykykh-danykh%20%9Eleshchenko.pdf)
3. Jules S. Damji. Learning Spark. Lightning-Fast Data Analytics. Jules S. Damji, Brooke Wenig, Tathagata Das, Denny Lee / Published by O'Reilly Media, Inc., 1005 Gravenstein Highway North, Sebastopol, CA 95472. - 2020. – 399 p.
<https://pages.databricks.com/rs/094-YMS-629/images/LearningSpark2.0.pdf>
4. Spark by Robert D. Schneider and Jeff Karmiol / Published by John Wiley & Sons, Inc. 111 River St. Hoboken, NJ 07030-5774. – 2019. – 80 p. <https://www.ibm.com/downloads/cas/WEB4XBOR>

Додаткова література

5. Любченко Н. Ю. Основи мови програмування SCALA [Електронний ресурс] : навч.-метод. посібник / Н. Ю. Любченко, А. О. Подорожняк, О. П. Черних ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Електрон. текст. дані. – Харків, 2023. – 148 с. <https://repository.kpi.kharkov.ua/items/3f5ee53b-258b-472a-ba35-3fdc412bfbfd>
6. Проект Apache Hadoop [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://hadoop.apache.org/>
7. Unified engine for large-scale data analytics [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://spark.apache.org/>
8. Корочкін О.В. Паралельні та розподілені обчислення. Вибрані розділи: Навч. посібник. / О.В. Корочкін, Русанова О.В. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2020. – 123 с
<https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/48224/1/Paralelni%20.pdf>
9. Big Data [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.it.ua/knowledge-base/technology-innovation/big-data-bolshie-dannye>

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:
модульні тести - 20 балів; лабораторні роботи - 40 балів; розрахункове завдання - 20 балів; екзамен - 20 балів

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Студент повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту. Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено

27.08.2024

Завідувач кафедри
Юрій ДОРОФЄЄВ

27.08.2024

Гарант ОП
Марина ГРИНЧЕНКО